Ольга Брижата

СЕЛИТЕБНІ ЛАНДШАФТИ ПІЩАНСЬКОГО РАЙОНУ ВІННИЦЬКОЇ ОБЛАСТІ

Сучасні тенденції розвитку географічної оболонки Землі зумовлюють актуальність вивчення такого продукту людської діяльності як антропогенні ландшафти. Питання розвитку антропогенного ландшафтознавства, дефініції понять «антропогенний ландшафт», «ландшафтно-технічні системи», класифікація антропогенних ландшафтів досліджуються в працях Ф. М. Мількова, Г. І. Денисика, Л. Г. Воропай, В. М. Пащенка та ін. [1, с. 17].

Серед сучасного різноманіття антропогенних ландшафтів найбільшою концентрацією населення характеризуються селитебні ландшафти, або ландшафти населених міст. Тож метою роботи є вивчення селитебних ландшафтів Піщанського району Вінницької області, дослідження ландшафтної структури міських і сільських селитебних ландшафтів.

Піщанський район Вінницької області займає площу 595 км^2. Межує з Кодимським районом Одеської області, Республікою Молдова та Ямпільським, Крижопільським, Тростянецьким та Чечельницьким районами Вінницької області [3, с. 12].

У Піщанському районі Вінницької області є 2 селища міського типу та 27 сільських населених пунктів. Ландшафтна структура об’єктів дослідження була вивчена на прикладі смт. Піщанка та сіл Грабарівка, Дмитрашківка, Трибусівка.

В історичних джерелах смт. Піщанка вперше згадується в 1734 році під назвою «Піщана». Через 50 років село стало називатися Піщанкою. Цей населений пункт колись був власністю Конецпольських, пізніше Любомирських. Наприкінці XVIII століття Піщанка була передана в державну казну, в другій половині XIX століття передана в довготривалу оренду генералу С. Вязмітінову, згодом знову належала казні. У період колективізації в селищі було організовано 4 колгоспи, котрі в серпні 1950 року були об’єднані в колгосп ім. Хрущова, а з 1958 року його перейменували в ім. Щорса. В 1962 році район було приєднано до Крижополя, а з 22 грудня 1966 року знову відновлено.

У структурі селитебного ландшафту смт. Піщанка представлені такі типи антропогенних ландшафтів. Малоповерховий тип становить 87,5 %, представлений ділянками 1–2-поверхової старої забудови, а також формується за рахунок територій навколишніх сіл; багатоповерховий – 7,3 % представлений висотною забудовою;промислово-селитебний – 3,16 % формується на базі і навколо промислових об’єктів: комбінатів, заводів, фабрик тощо і водно-рекреаційний – 1,9 % цей тип ландшафту

формують водосховища, ставки і канали [1, с. 18; 2, с. 16].

У структурі сільських селитебних ландшафтів представлені такі типи ландшафтів: малоповерховий тип в с. Грабарівка займає 95,2 %, в с. Дмитрашківка – 97,6 %, а в с. Трибусівка – 94 %; промислово-селитебний тип в с. Грабарівка – 4,8 %, в с. Дмитрашківка – 0,2 %, а в с. Трибусівка він становить 1,3 %; садово-парковий тип ландшафту в с. Дмитрашківка становить 2,1 %, а в с. Трибусівка – 2,7 %; водно-рекреаційний тип наявний в с. Трибусівка – 0,9 %.

Таким чином селитебний ландшафт міст визначається високою питомою вагою лнадшафтно-техногенного комплексу, значною антропогенною трансформацією рельєфу, великою щільністю забудови, переважанням асфальтного та кам'яного покриттів площ, вулиць і тротуарів. Селитебний ландшафт сільських поселень докорінно змінює рослинний покрив, частково трансформує рельєф, зумовлює наявність присадибного сільськогосподарського ландшафту.

Список використаних джерел:

1. Бенедюк В. Ландшафти України: Загальне ландшафтознавство / В. Бенедюк // Географія та основи економіки в школі. – 1999. – № 1. – С. 17–23.
2. Денисик Г. І. Антропогенні ландшафти Правобережної України: Монографія / Г. І. Денисик. – Вінниця : Арбат, 1998. – 292 с.
3. Денисик Г. І., Жовнір Л. Ф. Географія Вінницької області: пробний навчальний посібник для середньої школи // Г. І. Денисик, Л. Ф. Жовнір. – Вінниця : Гіпаніс, 2004. – 308 с.
4. Голубець М. А. До питань про ландшафтну різноманітність / М. А. Голубець // Український географічний журнал. – 2005. – № 4. – С. 11–20.